

*Cumhuriyet İlahiyat Dergisi-Cumhuriyet Theology Journal*

ISSN: 2528-9861 e-ISSN: 2528-987X

Aralık / December 2018, 22 (3): 1789-1790

**Doktora Tez Özetleri / Summaries of Doctoral Dissertations**

**Klasik Felsefede ve İslam Felsefesinde İnâyet: İbn Sînâ Örneği**

*Providence in Classical Philosophy and Islamic Philosophy: The Case of Avicenna*

Taşçi Yıldırım, Emine. *Klasik Felsefede ve İslam Felsefesinde İnâyet: İbn Sînâ Örneği*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2017.

**Emine Taşçi Yıldırım**

Dr., Yalova Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Felsefesi Anabilim Dalı

*Dr., Yalova University, Faculty of Islamic Science, Department of Islamic Philosophy*

Yalova/Turkey

[emine.tasci@yalova.edu.tr](mailto:emine.tasci@yalova.edu.tr)

[orcid.org/0000-0001-8520-8545](https://orcid.org/0000-0001-8520-8545)

**Öz:** İnâyet kavramı, felsefenin en temel kavramlarından biridir. Çok geniş bir anlam zenginliğine sahip olan inâyet kavramı, Tanrı-âlem ve insan ilişkisine ışık tutmaktadır. Antik çağdan beri inâyet düşüncesine ilişkin lehte (Stoacılar, Eflatuncular, Peripatetikler ve Helenistik Okul) ve aleyhte (Epikürcüler) çeşitli görüşler ortaya konulmuştur. İslam filozofları arasında Kindî, inâyeti nizam delili, tedbir kavramıyla; Fârâbî, sudûr teorisi ve erdemli toplum düşüncesiyle ilişkilendirerek değerlendirmektedir. Âmirî'ye gelince o da meseleye sudûr teorisi ekseninde yaklaşmaktadır. İbn Sînâ'ya geldiğimizde inâyet, İbn Sînâ felsefî sistemi içerisinde ontolojik, epistemolojik ve ahlakî boyutları olan merkezi bir kavram haline almıştır. Ona göre inâyet, Allah'ın her şeyi mutlak bilgisiyyle bilmesi (hikmet), yaratması ve yarattıklarının varlığını sürdürmesi (cömertlik) ve mümkün en mükemmel iyilik düzenini var etmesidir (kudret). İbn Sînâ, ayrıca inâyetin neredeyse bütün tanımlarında iyilik düzenini vurgulamakta, kötülük problemini de İlk Sebeb dışındaki varlıklardaki çokluk ve bilkuvvelige dayandırarak çözmeye çalışmaktadır. Kötülüğün âlemin tamamında var olan inâyetin genişliği içerisinde bir nevi yok mesabesinde olduğunu göstermeye çalışarak bu problemi minimize etmektedir. Sonuç olarak şu söylenebilir ki, onunla birlikte inâyet, kötülük problemi içerisindeki dar bağlamından sıyrılmakta ve felsefenin bütün konularıyla ilişkili olan varlık, zorunluluk gibi bir kavram haline gelmektedir. Başka bir deyişle İbn Sînâ felsefesinde bütün yollar bir şekilde inâyete çıkmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** İslam Felsefesi, İnâyet, İbn Sînâ, Tanrı, Âlem, İnsan, Kötülük

Taşçi Yıldırım, Emine. "Providence in Classical Philosophy and Islamic Philosophy: The Case of Avicenna". PhD. Dissertation. Ankara University Institute of Social Sciences, Ankara 2017.

**Abstract:** The concept of providence (‘ināya) is one of the central notions of philosophy. This notion which has rich meanings, sheds light on the relationship between God, the world and human beings. Since ancient times, many varying ideas have been proposed concerning thought of providence (‘ināya), some favorable (Stoics, Platonists, Peripatetics, Hellenistic School) and some unfavorable (Epicureans). Among the Islamic philosophers, providence (‘ināya) is interpreted and associated with the proof of order (niẓām), precausation (tadbīr) by Kindī, the theory of emanation (ṣudūr) and the idea of virtuous society by Fārābī. As for Āmirī, he also approaches it through the axis of the theory of emanation (ṣudūr). As for Ibn Sīnā, providence (‘ināya) has become a central concept within his philosophical system, including the ontological, epistemological and moral dimensions. According to him, providence (‘ināya) is handled in such a way that God knows all things with pure knowledge (wisdom/ ḥikmet), creates and sustains their existence (generosity/cūd) or creates the most perfect world possible (power/qudra). Avicenna emphasizes the order of good in all his definitions of providence (‘ināya) and he tries to solve the problem of the evil based on the plurality and potentiality (bi'l-kuwwa) outside the First Reason. He tries to show that the evil is almost nonexistent within providence (‘ināya), and as a result the problem is minimized. Consequently, it can be said that providence (‘ināya) is being stripped of its narrow context in the problem of evil, and associated with all matters of philosophy, and thus becomes a concept like necessity (wujūb), or existence (wujūd). In other words, all the discussions in Ibn Sīnā's philosophy end up with providence (‘ināya) in some regards.

**Keywords:** Islamic Philosophy, Providence (‘ināya), Ibn Sīnā (Avicenna), God, World, Human, Evil